

УДК 7.022:629.016

DOI <https://doi.org/10.32782/2415-8151.2025.35.48>

ТРАНСПОРТНІ ЗАСОБИ ПІСЛЯ ТРИВАЛОЇ ЕКСПЛУАТАЦІЇ: ПОТЕНЦІАЛ ПРИСТОСУВАННЯ ДИЗАЙНУ ІНТЕР'ЄРІВ ПІД ЗАКЛАДИ ЦИВІЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Церковна Оксана Георгіївна¹, Матющенко Наталія Володимирівна²

¹ старший викладач кафедри комп'ютерних технологій дизайну і графіки, Державний університет «Київський авіаційний інститут», Київ, Україна, e-mail: oksana.tserkovna@npp.kai.edu.ua, orcid: 0000-0001-5378-3617

² старший викладач кафедри комп'ютерних технологій дизайну і графіки, Державний університет «Київський авіаційний інститут», Київ, Україна, e-mail: nataliia.matiushchenko@npp.kai.edu.ua, orcid: 0009-0004-3548-6212

Анотація. У дослідженні виконано пошук альтернативних підходів до повторного використання транспортних засобів, виведених з експлуатації, розглянуті приклади реалізованих проєктів, де пристосування дизайну інтер'єру до нових функцій перетворило об'єкти на заклади цивільного призначення.

Метою публікації є дослідження потенціалу пристосування дизайну інтер'єрів транспортних засобів після тривалої експлуатації під заклади цивільного призначення.

Методологія. Дослідження базується на комплексному функціонально-структурному аналізі – детальному дослідженні, узагальненні та систематизації публікацій та інтернет-джерел, де розглядається теоретичне та практичне пристосування дизайну інтер'єрів транспортних засобів після тривалої експлуатації під заклади цивільного призначення.

Результати. У контексті поставленої мети автори аналізують наявні приклади адаптації транспортних засобів під нові функції. Досліджують потенційні переваги та проблеми пристосування транспортних засобів під цивільні заклади. Розробляють концептуальну модель, що дозволяє наочно побачити потенціал редизайну інтер'єрів транспортних засобів під функції закладів цивільного призначення.

Наукова новизна. Запропонована концептуальна модель дає можливість зберегти від утилізації багато транспортних засобів і буде сприяти створенню у середовищі населених пунктів країни місць-акцентів, що здатні привернути додаткову увагу споживачів.

Практична значущість. Інноваційні підходи до використання внутрішнього простору транспортних засобів є базисом для створення екологічно сталих моделей у сфері дизайну та архітектури.

Ключові слова: транспортні засоби, тривала експлуатація, редизайн інтер'єрів, зміна функцій, цивільні заклади, дослідження досвіду, заклади харчування, тимчасове житло, постійне житло, переваги, виклики, потенціал пристосування.

ВСТУП

Сучасний світ характеризується швидким технологічним розвитком, що зумовлює перехід від традиційної індустріальної моделі до суспільства інформаційних технологій. Цей процес супроводжується постійним оновленням транспортних засобів, унаслідок чого значна кількість техніки, яка вичерпала свій ресурс, виводиться з активної експлуатації. Старі літаки, кораблі, поїзди та інші види транспорту поступово стають непотрібними, оскільки їх модернізація є економічно невиправданою та неефективною, а витрати на зберігання та утилізацію лише зростають.

У сучасних умовах воєнного стану значна частина транспорту (повітряного, водного – морського та річкового), що раніше активно використовувалася, тепер стоїть без експлуатації та поступово занепадає. Значна кількість суден та авіалайнерів залишилися поза спроможністю їх використання за призначенням, що призводить до їх поступового руйнування та втрати матеріальних і ресурсних можливостей для їх подальшої експлуатації.

Подібні явища характерні не лише для України, а й для всього світового суспільства. У багатьох країнах світу шукають альтернативні підходи до повторного використання транспортних засобів, які більше не виконують свою первинну функцію. Одним із перспективних напрямів є пристосування дизайну інтер'єру до нових функцій, що виконують громадські заклади цивільного призначення (кафе, офіси, готелі, культурні центри тощо). Як правило, такі об'єкти стають цінним ресурсом для переосмислення навколишнього простору, здебільшого ставши бренд-особистостями міст – перетворюються на архітектурні об'єкти тяжіння туристичних потоків. Інноваційні підходи до використання внутрішнього простору транспортних засобів можуть сприяти створенню екологічно сталих рішень у сфері дизайну та архітектури.

АНАЛІЗ ПОПЕРЕДНІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Питанням пристосування дизайну інтер'єрів транспортних засобів після тривалої експлуатації під заклади цивільного призначення займалися дослідники і раніше. Зокрема, автори Л.Р. Гнатюк, Г.В. Новік та Н.М. Волошина [2] розглянули та проаналізували напрями реконструкції та ревіталізації літаків під заклади харчування.

О.П. Олійник та Ю.О. Розналевич пропонували використовувати списані повітряні судна для реконструкції туристичної частини міста [8]. Ю.О. Розналевич продовжила тематику і представила модель редизайну

інтер'єрів літаків Airbus A380 та ІЛ-86 під гуртожитки академії [11].

І.В. Антоненко у своєму дослідженні [1] визначає основні підходи до дизайн-проектування осель на воді. На думку автора, на структуру, образ та дизайн об'єкта активно впливають водні простори і сформований культурний ландшафт, що позначається на гармонійному візуальному сприйнятті поєднання форм.

Л.В. Марценюк досліджує створення «готелів на колесах» [7], що є одним із можливих напрямів адаптації транспортних засобів під нові функції. У статті автор надає конкретні приклади, які можуть бути використані як базис у розробці нових стійких дизайнерських моделей.

Стосовно анотованої проблеми неповнота представлених досліджень полягає у тому, що вони не висвітлюють узагальненої картини варіантів пристосування дизайну інтер'єрів транспортних засобів після тривалої експлуатації під заклади цивільного призначення, що своєю чергою позбавляє можливості розкрити потенціал об'єктів (історичний, економічний, екологічний, культурний, освітній).

МЕТА

Мета публікації – дослідити потенціал пристосування дизайну інтер'єрів транспортних засобів після тривалої експлуатації під заклади цивільного призначення.

У контексті поставленої мети передбачено розв'язання таких завдань:

- проаналізувати наявні приклади адаптації транспортних засобів під нові функції;
- розглянути потенційні переваги та проблеми пристосування транспортних засобів під цивільні заклади;
- розробити концептуальну модель, що дозволить наочно побачити потенціал редизайну інтер'єрів транспортних засобів під функції закладів цивільного призначення.

Методика цього дослідження базується на комплексному функціонально-структурному аналізі – детальному дослідженні, узагальненні та систематизації публікацій та інтернет-джерел, де розглянуто теоретичне та практичне пристосування дизайну інтер'єрів транспортних засобів після тривалої експлуатації під заклади цивільного призначення.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

У сучасній вітчизняній та світовій практиці все більшої популярності набирає процес пристосування транспортних засобів після тривалої експлуатації під заклади цивільного призначення. Головна мета такого

процесу – створення у середовищі місць-акцентів, що здатні привернути додаткову увагу споживачів.

У науково-технічній літературі озвучений процес прийнято називати ревіталізацією [2; 9]. *Ревіталізація* (від лат. *re* – відновлення, *vita* – життя) – процес відродження, відбудови та оживлення об'єкта та простору, що його оточує. Відсутність суттєвих обсягів капітальних робіт дозволяє скоротити період від початку процесу пристосування до процесу запуску об'єкта в експлуатацію з оновленим дизайном та функціональним призначенням. З точки зору бізнесу ревіталізація транспортних засобів після тривалої експлуатації є ефективним інструментом управління, який дозволяє знайти нові альтернативні засоби підвищення економічного складника навколишнього середовища.

Розглянемо приклади вдалого редизайну, де ревіталізація та перепрофілювання транспортних засобів дозволили зберегти об'єкти від знищення і створили їх акцентами навколишнього простору, здатними привернути увагу споживачів.

Пристосування транспорту під заклади харчування.

У багатьох населених пунктах нашої країни колишні трамвайні вагони перетворюють на кафе та кав'ярні (рис. 1). Наприклад, ретрокафе «Трамвай № 16», що розмістилося в Приморському районі міста Одеси на Фонтанській дорозі, являє собою справжній вагон-ресторан, дизайн якого було оновлено за копіями креслень вагонів чеських моделей *Ringhoffer* 1927 і 1937 років (рис. 1 а). Салон трамвая-ресторану складається з двох з'єднаних вагонів, де обладнані кухня, барна стійка, вбиральня і зал ресторану. Дизайн інтер'єру формують дерев'яні дивани з м'якими подушками, компактні столики та смугастий текстиль, стіни прикрашають принти з ретробразображеннями одеських трамваїв [6].

Трамвай-буфет пиріжкова «Тітка Клара» від мережі *Klara Group* (Київ, парк ім. Т. Шевченка, автор дизайну – К. Скретуцький) приваблює увагу споживачів поєднанням функції: відвідувачі мають можливість, окрім якісної їжі, отримати й інформацію, що пов'язана з місцевими пам'ятками та екскурсіями (рис. 1 б) [4].

У середмісті Львова, на Галицькій площі, 14, розмістилося ретрокафе «Старенький трамвай» мережі закладів «Фест» (рис. 1 в). Кафе є старовинним львівським трамваем початку ХХ століття. Вагон стоїть на рейковій платформі, датованій 1913 роком. Дизайн інтер'єру відтворює

атмосферу тридцятих років минулого століття, декором виступає колекція чорно-білих світлин. На плазмовому екрані відвідувачам демонструють запис руху справжнього трамвая вулицями Львова [5].

Історичний потенціал трамвайних вагонів використовують і у населених пунктах країн світу, створюючи їх своєрідними брендами – об'єктами тяжіння туристичних потоків (рис. 2). Основними перевагами такого підходу є збереження історичної спадщини та створення нестандартної атмосфери для відвідувачів.

У Мельбурні (Австралія) ранкову каву з відтинком історії можна знайти на вулиці Ла-Троб у кафе *Melbourne Tram Cafe i Angliss Bistro* (рис. 2 а), що розташоване в трамваї 1923 року виробництва (дизайн від студії *Gray Puksand*). Заклад є частиною програми навчання гостинності Інституту *William Angliss*, що дає студентам можливість напрацювання компетентностей у ресторанному бізнесі [16; 26].

Трамвай-бар *SpåraKOFF* є єдиним у своєму роді [14]. Протягом 35 років він виконував функції міського транспорту і возив жителів Гельсінкі (Фінляндія) одним з міських маршрутів. У 1994 році пивоварна компанія *Sinebrychoff* викупила трамвай і надала йому новий номер – 175 (з нагоди 175-річчя пивоварні). Дизайн інтер'єру оновили відповідно до нового призначення: червоне дерево, мідь, шкіра (рис. 2 б). Маршрут трамвая пролягає тепер виключно повз найвідоміші пам'ятки міста.

Пристосовувати дизайн інтер'єрів транспортних засобів під функції закладів харчування – популярний тренд у багатьох країнах (рис. 3) [2]. В Індії діє «*Hawaii Adda*» – ресторан, що розташований у списаному літаку *Airbus A320* (рис. 3 а) [17]. Аналогічний заклад функціонує в Коста-Риці: військово-транспортний літак *Fairchild C-123* був перетворений на атмосферний ресторан «*El Avion*» із панорамним видом (рис. 3 б) [20].

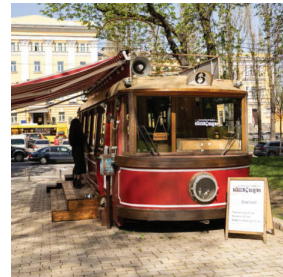
Boeing KC-97 1953 року побудови (рис. 3 в) раніше використовувався для дозаправки літаків, натеper є закладом харчування в Колорадо (США). Дизайн ресторану формують пам'ятні речі, включно з фотокартками на тему історії авіації та рідкісними артефактами [20].

Редизайн транспорту під житло та цивільні громадські заклади.

Гелікоптер «*Sea King*» (рис. 4 а), що служив Королівському Британському флоту до 1994 року, а пізніше був придбаний для використання у військово-морських тренуваннях, з 2017 року перепрофілювано на будинок для відпочинку *Helicopter Glamping* [23].

а) Ретро-кафе «Трамвай № 16». Одеса, Фонтанська дорога, 41

б) Трамвай-буфет пиріжкова «Тітка Клара». Київ, парк ім. Т. Шевченка

в) Ретрокафе «Старенький трамвай». Львів, Галицька площа, 14

Рис. 1. Приклади пристосування трамвайних вагонів під заклади харчування в Україні

а) Melbourne Tram Cafe i Angliss Bistro. Австралія, Мельбурн

б) Трамвай-бар SpåraKOFF. Фінляндія, Гельсінкі

Рис. 2. Приклади пристосування трамвайних вагонів під заклади харчування в країнах світу

а) Ресторан вегетаріанської їжі «Hawaii Adda». Лудхіана, Індія

б) Ресторан «El Avion». Мануель-Антоніо, Коста-Рика

в) Ресторан Boeing KC-97. Колорадо, США

Рис. 3. Приклади пристосування повітряних суден під заклади харчування

а) Helicopter Glamping. Ферма Mains, Шотландія

б) Готель «Jumbo Stay». Стокгольм, Швеція

Рис. 4. Приклади пристосування повітряних суден під тимчасове житло

Дизайн інтер'єру пристосовано для недовготривалого перебування сім'ї з 5 осіб (2 дорослих і 3 дітей), обладнано декілька спальних місць, є зона відпочинку, мінікухня та санвузол.

Літак *Boeing 747-212B Jumbo* відомий як «Королева небес»: після 46 років експлуатації у нині неіснуючій шведській авіакомпанії *Transjet* перетворено на готель [20]. Судно, що було розраховано для польотів на дальні маршрути, нині, змінивши основні функції, змінило і планування та облаштування внутрішнього простору – літак має 33 кімнати, в яких може розміститися 76 відвідувачів одночасно (рис. 4-6).

Розглянемо проекти, де морські та річні судна після тривалої експлуатації трансформують у житлові та офісні приміщення (рис. 5).

Проектування об'єктів на воді, які призначено для постійного або тимчасового житла, – унікальна галузь дизайну, яка включає не тільки облік екологічних або технологічних факторів, а і специфічний культурний досвід, що передбачає застосування системного підходу в його культурологічному сенсі і є екологічним переосмисленням навколишнього середовища, прагненням суспільства існувати не за рахунок природи і подолання її явищ і сил, а в згоді з нею [1, с. 131].

а) Фрагмент проекту *Marine-doc Estate* від студії *Komma*

б) Плавучий готель від компанії *Woodfibre LNG*

в) Еко-хаб «*De Ceuvel*», Нідерланди. Проект від бюро *Space & Matter*

Рис. 5. Приклади пристосування суден під житло (постійне та тимчасове) та цивільні громадські заклади

Голландська студія *Komma* працює над концепцією елітного житла, що створено із вантажних кораблів, які вийшли з експлуатації (рис. 5 а). Залежно від планування ділянки маєток матиме до 14 суден-будинків, інтегрованих у природний ландшафт з відкритим водним простором [18].

Компанії *Bridgemans Services Group* та *Woodfibre LNG* купують та фрахтують колишні круїзні судна, щоб перетворити їх на «плавучі готелі», що оснащені стандартними круїзними зручностями [10, 25]. Плаваючий готель – це тимчасове житло для працівників за контрактом на певний термін (рис. 5 б). Використання водного транспорту як тимчасового житла – це рішення, кероване громадою і створено спеціально для забезпечення безпечного та культурно інклюзивного робочого середовища та для запобігання впливу на ринок житла, громадські послуги та інфраструктуру [25].

У Нідерландах поширені плавучі офіси, де старі судна облаштовуються під коворкінг та робочі простори. Одним із відомих прикладів є проєкт «*De Ceusel*» від голландського архітектурного бюро *Space & Matter* – еко-хаб для творчих студій (рис. 5 в), створено із непридатних для використання суден та плавучих будинків на ділянці колишнього корабельного причалу [15; 21].

Досліджуючи приклади вдалого ре-дизайну транспорту, у якого є можливість

переміщуватися, варто приділити увагу і потягам [7; 12; 13; 24]:

– поїзд класу «Люкс» «*Venice Simplon-Orient-Express*», або «Східний експрес», що курсує між Лондоном, Венецією та Стамбулом (рис. 6 а). Після першого свого рейсу у 1888 році поїзд-легенда став справжньою зіркою кіно та літератури. Нині у потяг вдихнули друге життя: дизайн інтер'єрів відновлено у стилі арт-деко. У складі поїзда є три вагони-ресторани, вагон-бар та бутики. Купе поділяються на два типи:

– *Double Cabins* – верхня та нижня полиця для сну вдень складаються у зручну софу та оснащені столиком, невеликою шафою і умивальником.

– *Cabin Suite* – об'єднані два купе першого типу, тільки замість верхньої та нижньої полиці – двоспальне або два односпальні ліжка.

– «Андалузький експрес» (*Al Ándalus*) від компанії Renfe (Іспанія) (рис. 6 б): переміщуючись у просторі 7 днів, туристи проживають у вишуканих вагонах у стилі «*Belle Époque*», дизайн яких було оновлено у 2023 році.

Як бачимо, пристосування дизайну інтер'єрів транспортних засобів після тривалої експлуатації під заклади цивільного призначення є інтригуючою та перспективною ідеєю [7], яка має як переваги, так і проблеми.

Потенційні переваги:

– Використання наявної інфраструктури: повітряний та водний (морський та річний)

а) Потяг «*Venice Simplon-Orient-Express*»

б) Потяг-готель «*Al Ándalus*»

Рис. 6. Приклади пристосування рейкового транспорту під тимчасове житло

транспорт, що призначений для розміщення великої кількості людей, може бути перепрофільовано під тимчасове житло (готелі, гуртожитки тощо) та заклади харчування, зменшуючи потребу в новому будівництві.

– *Мобільність*: залежно від навколишніх умов певний транспорт (міський, залізничний, водний: морський та річковий) може розміщуватися згідно з маршрутом, розрахунок якого базується на запитах споживачів або з метою уникнення впливу на навколишнє середовище.

– *Комунальні зручності*: багато морських та річних суден оснащені такими зручностями, як басейни, тренажерні зали, освітні та культурно-розважальні заклади, які можуть покращити як фізичне, так і ментальне здоров'я споживачів.

– *Економічно ефективне рішення*: переобладнання наявного транспорту, як правило, дешевше ніж будівництво нової споруди, особливо в районах з високою вартістю нерухомості.

– *Туризм та економічні можливості*: транспорт, який розміщено на постійній основі, може виконувати функції об'єктів тяжіння туристичних потоків, підвищуючи економічний складник навколишнього простору, і має бути спрямовано не лише на отримання комерційного, а і соціального ефекту. Підвищення інтересу з боку як вітчизняних, так і іноземних споживачів дозволить відновити та зберегти культурно-історичну спадщину українського народу, а також підвищити імідж нашої країни у світовому інформаційному просторі.

Виклики:

– *Регуляторні перешкоди*: закони про зонування та використання територій (Земельний кодекс України, Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності, ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування та забудова територій») можуть ускладнити встановлення тимчасового та постійного житла на водному (морському та річному) транспорті.

– *Вимоги щодо ергономіки, життєдіяльності та технічної естетики*: адаптація інтер'єрів вимагає врахування ергономічних норм та стандартів життєдіяльності. Необхідно забезпечити належну вентиляцію, освітлення, шумоізоляцію та терморегуляцію приміщень. Окрім цього, у разі адаптації необхідно зважати на відповідність естетичних і функціональних рішень стандартам безпеки та зручності використання.

– *Занепокоєння щодо безпеки та здоров'я*: забезпечення стандартів безпеки, поводження з відходами та правилами охорони здоров'я є критично важливим в умовах

довгострокового перебування на облаштованому для проживання водному транспорті і являє певні унікальні виклики.

– *Обмеження інфраструктури*: повітряний та водний транспорт може вимагати значних модифікацій, щоб бути придатним для довгострокового перебування.

– *Вплив на навколишнє середовище*: екологічна оцінка є необхідною, щоб переконатися, що об'єкт не завдає шкоди навколишньому середовищу.

– *Інтеграція в громаду*: інтеграція житла на транспорті (тимчасового або постійного) в наявні громади може викликати певні труднощі, вирішення яких займе час, оскільки це може призвести до соціальних проблем або опору з боку місцевих жителів.

У результаті виконаного аналізу бачимо: ідея переобладнання транспортних засобів після тривалої експлуатації має переваги, але в деяких обставинах вимагає ретельного планування, дотримання нормативних вимог і участі громади. Якщо ці проблеми вдасться вирішити, це може стати унікальним рішенням багатьох проблем у населених пунктах країни.

Керуючись методологією досліджень В.В. Іванова [3] і К.І. Ткачук, Р.М. Купчик [13] та слідуючи логіці викладеного теоретичного та практичного матеріалу, розроблена концептуальна модель, яка дозволяє наочно побачити потенціал редизайну інтер'єрів транспортних засобів під функції закладів цивільного призначення (рис. 7).

ВИСНОВКИ

Отже, незважаючи на складнощі, авторами досліджено потенціал пристосування дизайну інтер'єрів транспортних засобів після тривалої експлуатації під заклади цивільного призначення. В контексті поставленої мети розв'язані такі завдання:

– проаналізовані наявні приклади адаптації транспортних засобів під нові функції;

– розглянуто потенційні переваги та проблеми пристосування транспортних засобів під цивільні заклади;

– розроблена концептуальну модель, що дозволить наочно побачити потенціал редизайну інтер'єрів транспортних засобів під функції закладів цивільного призначення.

Як результат проведеного дослідження впевнено можемо стверджувати:

– проекти із пристосування дизайну інтер'єрів транспортних засобів після тривалої експлуатації під заклади цивільного призначення приваблюють відвідувачів своєю унікальністю та своєрідністю перебування,

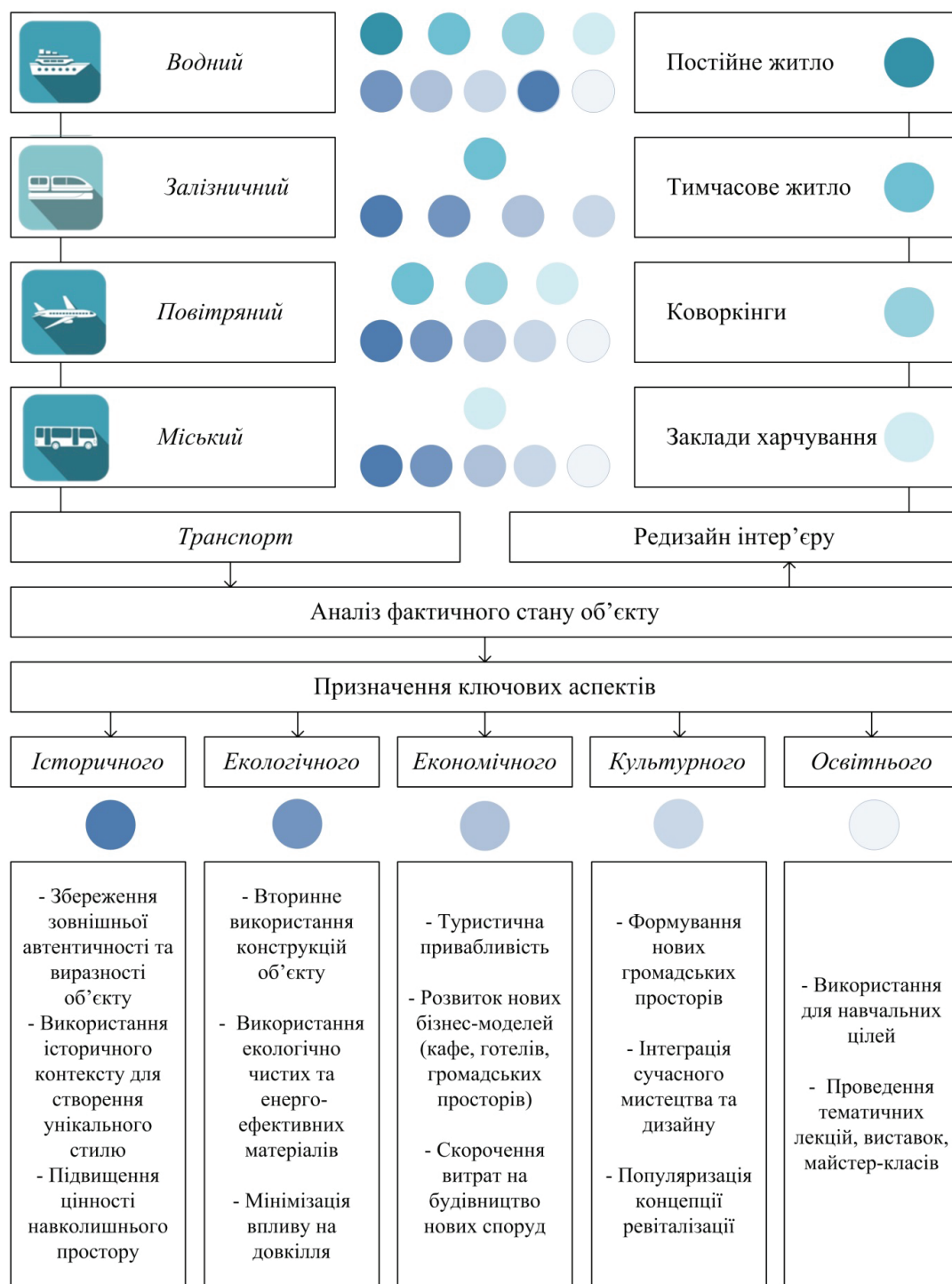

Рис. 7. Концептуальна модель редизайну інтер'єрів транспортних засобів під функції закладів цивільного призначення

є об'єктами тяжіння для туристичних потоків і мають потенціал для реалізації;

– в Україні є всі необхідні передумови створення нових об'єктів тяжіння туристичних потоків, розрахунок сценаріїв руху потоків забезпечить споживачам можливість отримати позитивні враження від різноманітності послуг.

Запропонована концептуальна модель дозволить зберегти від утилізації багато транспортних засобів і буде сприяти створенню у середовищі населених пунктів країни місць-акцентів, що здатні привернути додаткову увагу споживачів.

Інноваційні підходи до використання внутрішнього простору транспортних

засобів є базисом для створення екологічно сталих моделей у сфері дизайну та архітектури.

ЛІТЕРАТУРА

[1] Антоненко І.В. Культурний ландшафт як засіб формування стилю плавучих об'єктів в Україні. *Соціально-гуманітарний вісник*, 2019. Вип. 25. С. 130–135. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sochumj_2019_25_58 (дата звернення: 21.02.2025).

[2] Гнатюк Л.Р., Новік Г.В., Волошина Н.М. Пристосування літаків під заклади харчування на прикладі АН-26 у м. Київ. *Теорія та практика дизайну*, 2020. Вип. 21. С. 31–38. DOI: 10.18372/2415-8151.21.15058.

[3] Іванов В.В. Моделі проєкту зворотного інжинірингу. *Вісник Нац. техн. ун-ту «ХПІ»*, 2017. № 2 (1224). С. 52–57. DOI: 10.20998/2413-3000.2017.1224.9.

[4] Кав'ярня «Трамвай». Цікаві місця. *Kyiv Maps*. URL: <https://kyivmaps.com/ua/places/kofejna-tramvaj> (дата звернення: 21.02.2025).

[5] Кав'ярня «Старенький трамвай». Каталог закладів у місті Львові. *Tomato*. URL: <https://tomato.ua/ua/lviv/restaurants/starenkiy-tramvaj> (дата звернення: 21.02.2025).

[6] Кафе-трамвай «16», Каталог закладів. *Tomato*. URL: <https://tomato.ua/ua/odessa/restaurants/tramvaj-16> (дата звернення: 21.02.2025).

[7] Марценюк Л.В. Створення «готелів на колесах» – шлях до зниження вартості туристичної подорожі. *Вісник Житомирського державного технологічного університету*, 2015. № 3. С. 74–77. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhdtu_econ_2015_3_13 (дата звернення: 21.02.2025).

[8] Олійник О.П., Розналевич Ю.О. Використання списаних літаків в умовах реконструкції туристичної частини міста. *Теорія та практика дизайну*, 2020. Вип. 20. С. 98–105. DOI: 10.18372/2415-8151.20.15054.

[9] Пламеницька О.А., Гнатюк Л.Р., Гуменюк І. Методичні підходи до ревіталізації та реновації історичних будівель (аналіз досвіду). *Теорія та практика дизайну*, 2019. Вип. 19. С. 36–56.

[10] Пономарьов К. Новий дім: старі круїзні лайнери використовують як готелі на воді. *Фокус*, 2024. URL: <https://focus.ua/uk/worldfun/641398-novij-dim-stari-kruizni-lajneri-vikoristovuyut-yak-goteli-na-vodi-foto> (дата звернення: 21.02.2025).

[11] Розналевич Ю.О. Особливості використання списаних AIRBUS A380 та ІЛ-86 під гуртожитки ЛА НАУ. *Архітектура, будівництво, дизайн в освітньому просторі* : колективна монографія. 2021. С. 521–535.

[12] Скуріхін Д.І., Рибін А.В. Важливість вдосконалення та проєктування оригінального дизайну та інтер'єру пасажирських вагонів на прикладі видатних пасажирських вагонів світу. *Людина, суспільство, комунікативні технології* : матеріали ХІ міжнар. наук.-практ. конф. (26–27 жовтня 2023 р.). 2023. С. 220–224.

[13] Ткачук К.І., Купчик Р.М. Особливості формування інтер'єрів рухомих об'єктів. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2013. 23(18). С. 379–384.

[14] Трамвай-бар SpårakOFF. Визначні пам'ятки. *Vse.fi*. URL: <https://vse.fi/Трамвай-бар-sparakoff/> (дата звернення: 21.02.2025).

[15] De Ceutel. A playground for innovation. *Space&Matter*. URL: <https://www.spaceandmatter.nl/work/de-ceutel> (дата звернення: 21.02.2025).

[16] Gardner A. Melbourne Tram Cafe & Affordable Restaurant Supporting Hospitality Students. *Seniors In Melbourne*. 2024. URL: <https://seniorsinmelbourne.com.au/> (дата звернення: 21.02.2025).

[17] Hawaii Adda. Places To Visit In Ludhiana. *MakeMyTrip*. URL: <https://www.makemytrip.com/tripideas/attractions/hawaii-adda> (дата звернення: 21.02.2025).

[18] Jewell N. Set sail on these sustainable homes made from old cargo ships. *Inhabitat*. 2018. URL: <https://inhabitat.com/set-sail-on-these-sustainable-homes-made-from-old-cargo-ships/> (дата звернення: 21.02.2025).

[19] Official website of the airplane restaurant Boeing KC-97. URL: <https://theairplanerestaurant.com/> (дата звернення: 21.02.2025).

[20] Petrauskaite G. 10 examples of how old planes were transformed into new businesses. *Interesting Engineering*. 2022. URL: <https://www.aerotime.aero/articles/31336-10-innovative-transformations-of-old-aircraft> (дата звернення: 21.02.2025).

[21] Schoonschip. A sustainable floating community. *Space&Matter*. URL: <https://www.spaceandmatter.nl/work/schoonschip> (дата звернення: 21.02.2025).

[22] The History of El Avión. *RegenAxe*. 2023. URL: <https://regenaxe.com/2023/01/31/the-history-of-el-avion/> (дата звернення: 21.02.2025).

[23] Sea King Helicopter at Mains Farm. *MainsFarm*. URL: <https://www.mainsfarmwigwams.com/seaking-helicopter> (дата звернення: 21.02.2025).

[24] Venice Simplon-Orient-Express. *Belmond*. URL: <https://www.belmond.com/trains/europe/venice-simplon-orient-express/about> (дата звернення: 21.02.2025).

[25] Workforce Accommodation MV Isabelle X. *WoodfibreLNG*. URL: <https://woodfibrelng.ca/construction/workforce-accommodation/> (дата звернення: 21.02.2025).

[26] Zuccala A. Now Open: William Angliss Students Are Slinging \$3.60 Coffees From a Vintage Tram in the CBD. *Concrete Playground*. 2024. URL: <https://concreteplayground.com/melbourne/food-drink/william-angliss-tram-cafe-melbourne> (дата звернення: 21.02.2025).

REFERENCES

[1] Antonenko, I.V. (2019). Kulturnyi landschaft yak zasib formuvannya styliu plavuchykh ob'ektiv v Ukraini [Cultural landscape as a means of shaping the style of floating objects in Ukraine]. *Sotsialno-humanitarnyi visnyk – Socio-humanitarian bulletin*, 25, 130–135. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sochumj_2019_25_58 [in Ukrainian].

[2] Gnatiuk, L.R., Novik, H.V., & Voloshyna, N.M. (2020). Prystosuvannya litakiv pid zaklady kharchuvannya na prykladi AN-26 u m. Kyiv [Adaptation of aircraft for

catering establishments using the example of AN-26 in Kyiv]. *Teoriia ta praktyka dyzainu – Theory and practice of design*, 21, 31–38. DOI: 10.18372/2415-8151.21.15058 [in Ukrainian].

[3] Ivanov, V.V. (2017). Modeli proektu zvorotnoho inzhynirynhu [Reverse engineering project models]. *Visnyk Nats. tekhn. un-tu «KhPI» – Bulletin of the National Technical University «KhPI»*, 2 (1224), 52–57. DOI: 10.20998/2413-3000.2017.1224.9 [in Ukrainian].

[4] Kaviarnia «Tramvai». Tsikavi mistsia [Kaviarnia "Tramvai". Tsikavi mistsia]. *Kyiv Maps*. Retrieved from: <https://kyivmaps.com/ua/places/kofejna-tramvaj> [in Ukrainian].

[5] Kaviarnia «Starenkyi tramvai». Kataloh zakladiv u misti Lviv [Coffee shop "Old Tram". Catalog of establishments in the city of Lviv]. *Tomato*. Retrieved from: <https://tomato.ua/ua/lviv/restaurants/starenkiy-tramvaj> [in Ukrainian].

[6] Kafe-tramvai «16», Kataloh zakladiv [Cafe-Tram "16", Catalog of establishments]. *Tomato*. Retrieved from: <https://tomato.ua/ua/odessa/restaurants/tramvai-16> [in Ukrainian].

[7] Martseniuk, L.V. (2015). Stvorennia «hoteliv na kolesakh» – shliakh do znyzhennia vartosti turystychnoi podorozhi [Creating "hotels on wheels" is a way to reduce the cost of tourist travel]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnogo tekhnolohichnoho universytetu – Bulletin of Zhytomyr State Technological University*, 3, 74–77. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhdtu_econ_2015_3_13 [in Ukrainian].

[8] Oliinyk, O.P., & Roznaleyvych, Yu.O. (2020). Vykorystannia spysanykh litakiv v umovakh rekonstruktsii turystychnoi chastyny mista [The use of decommissioned aircraft in the context of the reconstruction of the tourist part of the city]. *Teoriia ta praktyka dyzainu – Theory and practice of design*, 20, 98–105. DOI: 10.18372/2415-8151.20.15054 [in Ukrainian].

[9] Plamenytska, O.A., Gnatiuk, L.R., & Humeniuk, I. (2019). Metodychni pidkhody do revitalizatsii ta renovatsii istorychnykh budivel (analiz dosvidu) [Methodological approaches to the revitalization and renovation of historical buildings (analysis of experience)]. *Teoriia ta praktyka dyzainu – Theory and practice of design*, 19, 36–56 [in Ukrainian].

[10] Ponomarov, K. (2024). Novyi dim: stari kruizni lainery vykorystovuiut yak hoteli na vodi [New home: old cruise ships are being used as floating hotels]. *Fokus – Focus*. Retrieved from: <https://fokus.ua/uk/worldfun/641398-noviy-dim-stari-kruizni-lajneri-vikoristovuyut-yak-goteli-na-vodi-foto> [in Ukrainian].

[11] Roznaleyvych, Yu.O. (2021). Osoblyvosti vykorystannia spysanykh AIRBUS A380 ta IL-86 pid hurtozhytky LA NAU [Peculiarities of using decommissioned AIRBUS A380 and IL-86 for dormitories of the NAU]. *Arkhitektura, budivnytstvo, dyzain v osvithnomu prostori – Architecture, Construction, Design in the Educational Space: Collective Monograph*, 521–535 [in Ukrainian].

[12] Skurikhin, D.I., & Rybin, A.V. (2023). Vazhlyvist vdoskonalennia ta proektuvannia oryhinalnoho

dyzainu ta interieru pasazhyrskykh vahoniv na prykladi vydatnykh pasazhyrskykh vahoniv svitu [The importance of improving and designing the original design and interior of passenger cars using the example of outstanding passenger cars of the world]. *Liudyna, suspilstvo, komunikatyvni tekhnolohii – Man, society, communicative technologies: materials of the XI international scientific-practical conference*. (pp. 220–224) [in Ukrainian].

[13] Tkachuk, K.I., & Kupchuk, R.M. (2013). Osoblyvosti formuvannia interieriv rukhomykh ob'ektiv [Peculiarities of forming interiors of moving objects]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy – Scientific Bulletin of the National Technical University of Ukraine*, 23(18), 379–384 [in Ukrainian].

[14] Tramvai-bar SpåraKOFF. Vyznachni pamiatky [Tram bar SpåraKOFF. Landmarks]. *Vse.fi*. Retrieved from: <https://vse.fi/Трамвай-бар-sparakoff/> [in Ukrainian].

[15] De Ceutel. A playground for innovation. *Space&Matter*. Retrieved from: <https://www.spaceandmatter.nl/work/de-ceutel> [in English].

[16] Gardner, A. (2024). Melbourne Tram Cafe & Affordable Restaurant Supporting Hospitality Students. *Seniors In Melbourne*. Retrieved from: <https://seniorsinmelbourne.com.au/> [in English].

[17] Hawaii Adda. Places To Visit In Ludhiana. *MakeMyTrip*. Retrieved from: <https://www.makemytrip.com/tripideas/attractions/hawaii-adda> [in English].

[18] Jewell, N. (2018). Set sail on these sustainable homes made from old cargo ships. *Inhabitat*. Retrieved from: <https://inhabitat.com/set-sail-on-these-sustainable-homes-made-from-old-cargo-ships/> [in English].

[19] Official website of the airplane restaurant Boeing KC-97. Retrieved from: <https://theairplanerestaurant.com/> [in English].

[20] Petrauskaite, G. (2022). 10 examples of how old planes were transformed into new businesses. *Interesting Engineering*. Retrieved from: <https://www.aerotime.aero/articles/31336-10-innovative-transformations-of-old-aircraft> [in English].

[21] Schoonschip. A sustainable floating community. *Space&Matter*. Retrieved from: <https://www.spaceandmatter.nl/work/schoonschip> [in English].

[22] The History of El Avi3n. *RegenAxe*. 2023. Retrieved from: <https://regenaxe.com/2023/01/31/the-history-of-el-avion/> [in English].

[23] Sea King Helicopter at Mains Farm. *MainsFarm*. Retrieved from: <https://www.mainsfarmwigwams.com/seaking-helicopter> [in English].

[24] Venice Simplon-Orient-Express. *Belmond*. Retrieved from: <https://www.belmond.com/trains/europe/venice-simplon-orient-express/about> [in English].

[25] Workforce Accommodation MV Isabelle X. *WoodfibreLNG*. Retrieved from: <https://woodfibrelng.ca/construction/workforce-accommodation/> [in English].

[26] Zuccala, A. (2024). Now Open: William Angliss Students Are Slinging \$3.60 Coffees From a Vintage Tram in the CBD. *Concrete Playground*. Retrieved from: <https://concreteplayground.com/melbourne/food-drink/william-angliss-tram-cafe-melbourne> [in English].

ABSTRACT***Tserkovna O., Matiushchenko N. Transport means after long-term operation: potential design adaptation options for civilian institutions***

The study searched for alternative approaches to the reuse of vehicles decommissioned and considered examples of implemented projects where the adaptation of interior design to new functions transformed objects into civilian institutions.

The purpose of the publication is to study the potential for adapting the design of vehicle interiors after long-term operation to civilian institutions.

Methodology. The study is based on a comprehensive functional-structural analysis – a detailed study, generalization and systematization of publications and Internet sources, which considers the theoretical and practical adaptation of the design of vehicle interiors after long-term operation to civilian institutions.

Results. In the context of the goal, the authors analyze existing examples of adapting vehicles to new functions. They investigate the potential advantages and problems of adapting vehicles to civilian institutions. They develop a conceptual model that allows us to clearly see the potential for redesigning vehicle interiors to the functions of civilian institutions.

Scientific novelty. The proposed conceptual model makes it possible to save too many vehicles from disposal and will contribute to the creation of accent cities in the country's settlements that are able to attract additional attention of consumers.

Practical relevance. Innovative approaches to the use of the internal space of vehicles are the basis for creating environmentally sustainable models in the field of design and architecture.

Keywords: vehicles, long-term operation, interior redesign, change of functions, civil institutions, research of experience, catering establishments, temporary housing, permanent housing, advantages, challenges, adaptation potential.

AUTHOR'S NOTE:

Tserkovna Oksana, Senior Lecturer at the Department of Computer Technologies of Design and Graphics, State University "Kyiv Aviation Institute", Kyiv, Ukraine, e-mail: oksana.tserkovna@npp.kai.edu.ua, orcid: 0000-0001-5378-3617.

Matiushchenko Nataliia, Senior Lecturer at the Department of Computer Technologies of Design and Graphics, State University "Kyiv Aviation Institute", Kyiv, Ukraine, e-mail: nataliia.matiushchenko@npp.kai.edu.ua, orcid: 0009-0004-3548-6212.

Стаття подана до редакції 24.02.2025 р.